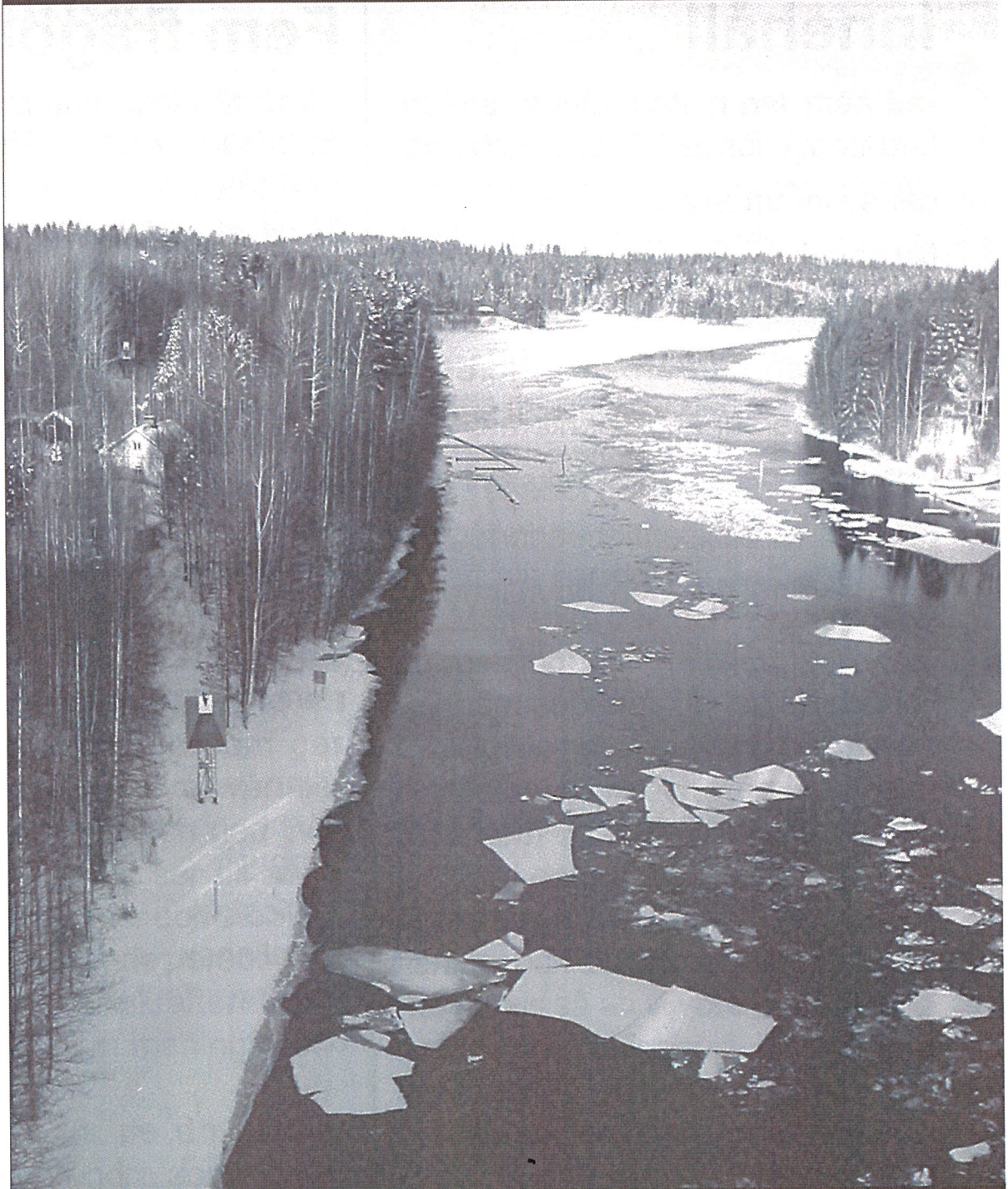

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf

Januari

1 • 2006

Information och mottagandet av information

Datorundervisning vid Verksamhetscentrets rehabiliteringsperiode

FN och de handikappades människorättighetsavtal

Innehåll

Ledaren: Information och mottagandet av information

Ny styrelse

Teuvo Kauppinen 100 år

Människan och arbetet - föreningens IT-personal presenteras:

Datorundervisning vid Verksamhetscentrets rehabiliteringsperioder

Vid tolkning bör den dövblinda få information via känselsinnet

FN och de handikappades människorättighetsavtal

Finlands Dövblinda r.f.s nya publikationer

Distriktsekreterare informerar

Pärmbild: **Seija Troyano**

Fem frågor

Samlade av Aatos Ahonen

1. Vilken skonummer är vanligast i världen?
2. Vilken stad i Europa har det största invånarantalet?
3. Tex Willer är en seriefigur som säkert många känner till. Från vilket land kommer den?
4. Vilken planet i i vår vintergata är den enda som rör sig åt motsats håll?
5. I Enonkoski vapen finns två föremål i kors. Vilka föremål?

Svar

1. 36,5
2. Moskva
3. Italiensk
4. Venus
5. Åror

Information och mottagandet av information

Temat för detta och nästa år är information och mottagandet av information. Dessa teman hör intimt ihop med målsättningsprogrammets 3. moment, d.v.s. rätten till ett eget språk, egen kultur och undervisning.

Visserligen har det förekommit information i många former under vår förenings 35-åriga bana. Men nu fäster vi större uppmärksamhet vid detta. Det viktigaste är att våra dövblinda/hörsel- och synskadade känns igen och erkänns som en egen grupp. Vårt handikapp är ett kombinationshandikapp som ger oss mångahanda problem i vårt dagliga liv. Vi kan uppnå en god livskvalitet om samhället ser till att vi får nödvändiga tjänster och stöd! Ett nätverk och närstående personer är viktiga för mentala livskrafter då när livet känns tungt och meningslöst.

Informatörerna för de dövblinda, funktionärer och andra som verkar inom denna sektor har mer än nog arbete. Lycka till!

Man säger att kunskap ökar ångesten. Men verkligt ångestfyllt är det

att inte få information när man behöver den. Det är också mycket viktigt för oss att få information på vårt eget kommunikationssätt.

Genom utvecklingen av datorerna och andra hjälpmedel har vi fått många möjligheter och söka och finna information. Datorn är för många ett snabbt och viktigt redskap när det gäller interaktion. Det är glädjande att allt fler dövblinda har en dator. Men att få den och speciellt kringutrustningen är ganska besvärligt.

Lyckligtvis har vi som stöd våra distriktssekreterare och våra IT-specialister som vi får hjälp av när det gäller få ett datorpaket. Tyvärr varierar praxisen i olika delar av landet. Alla tjänster och allt stöd borde följa samma praxis så att vi vore jämlika oberoende av boningsort. Vår strävan är ett gott och jämlikt liv för alla syn- och hörselskadade / dövblinda!

Ett gott och verksamt år önskas er alla!

Tuula Hartikainen
Ordförande

Ny styrelse

Bakraden från vänster: Terhi Heikkilä, Sisko Alapuro-Närhi, Kauko Ronkainen, Sanna Paasonen, Merja Vähämää. Första raden från vänster: Ulla Kungas, Seppo Jurvanen, Tuula Hartikainen (ordförande) och Ari Suutarla (viceordförande).

Finlands Dövblind r.f. valde en ny styrelse under höstmötet 26. – 27. 11. 2005. Styrelsens verksamhetsperiod påbörjades i början av år 2006. Styrelsen samlades första gången 20.1.-2006 i EVTEK-yrkes-högskolans utrymmen i Alberga i Esbo. Styrelsen valde inom styrelsen **Ari Suutarla** till viceordförande.

Styrelsen sammansättning och bopingsort för år 2006 är: ordförande **Tuula Hartikainen** från Varkaus, viceordförande Ari Suutarla. Styrelsemedlemmar är: Seppo Jurvanen

från Villmanstrand, **Ulla Kungas** från Tammerfors, **Sanna Paasonen** från Helsingfors, **Merja Vähämää** från Nokia och **Kauko Ronkainen** från Vanda. Som expertmedlemmar fungerar **Sisko Alapuro-Närhi** och **Terhi Heikkilä** från Laukas.

E-postadressen för alla styrelsemedlemmarna är:
förnamn.släktnamn@pp.nkl.fi

Som styrelsens sekreterare fungerar **Kai Leinonen**.

Teuvo Kauppinen 100 år

Teuvo Karppinen föddes 12.1.1906. Han har bott hela livet i Savolax, nära Kuopio. Teuvo Karppinens 100-årsdag firades den 15.1. i Semester- och kurscentret i Koivuranta, dit alla Kuopionejdens dövblinda inbjudits.

Tuija Wetterstrand

Under Kuopio föreningens 20-årsfest fick krutgubben **Teuvo Karppinen**, då ett halvt år före sin 100-årsdag, informatören att fundera: vad kan vara hemligheten med ett långt liv? Jag beslöt att fråga honom själv.

“God dag Tervo, jag skulle vilja veta hemligheten med ditt långa liv?” När

jag stammat fram min fråga rodnade jag djupt. Jag hade utan vidare duat en åldring. Jag bad om ursäkt. “Det gör ingenting,” skrattade Teuvo glatt, i vårt gäng duar alla varandra.”

100-åringen deltar i många aktiviteter.

Teuvos omedelbara väsen lockar till flera frågor. Han minns inte så noga när han kom med i föreningens verksamhet. Ett par decennier deltog han i hörselvårdsföreningens verksamhet tills synen försvagades så att Kuopio dövblindföreningen kändes som ett bättre alternativ.

Teuvo har inte deltagit i de riksfattande träffarna, höst- och vårmötena men desto aktivare i den lokala verksamheten. “Vi har gjort många utfärder: till Tusby, Joensuu ett par gånger, i Varkaus har vi varit ofta,” kommer Teuvo ihåg. “En gång i veckan går jag och simmar med de dövblinda. Sen finns det hörselvårdsföreningen och veteranklubben, dem besöker jag också.”

Teuvo Karppinen jobbade inom metallbranschen. Synen försvaga-

des redan i 15-årsåldern men det korrigerades med glasögon. Hörseln försvagades av maskinernas ständiga oväsen i metallverkstaden.” Först när jag gick i pension år 1965 blev öronskydd obligatoriska på bullersamma arbetsplatser,” minns Teuvo.

Det har inte blivit av att lära sig teckenspråket. “Jag har inte försökt, och jag skulle inte heller kunna se tecknen numera. Man borde teckna från hand till hand med händerna mot varandra,” säger Teuvo. Jag har klarat mig genom att man talar i hörapparaten.”

Teuvo är road av allt prat om den förestående 100-årsdagen. “Ett år till och en nolla mer. Talen blir bara mindre när en etta kommer framför,” skrattar han.

Men hur är det med hemligheten av ett långt liv?

“Inte är det någon större hemlighet, man finns bara till, med alla andra.”

Människan och arbetet

- föreningens IT-personal presenteras

Kirsti Tero

Finlands Dövblinda rf:s IT-grupp inledde den nuvarande verksamheten i början av år 2005 tack vare PAF:s A-understöd. Verksamhetens officiella namn är Kunskaps- och informationsteknologins stödservice. För närvarande består IT-gruppen av åtta personer.

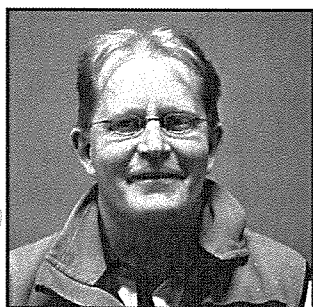
Föreningens IT-service är riksomfattande och kan utnyttjas av såväl unga som vuxna dövblinda. Det finns ca 350 klienter som använder datorer.

I praktiken består IT-servicen i att man hjälper vid anskaffning av datorer och hjälpmedel, instruerar vid användningen av datorer samt ger service och uppdatering av program. Dessutom anordnas årligen smågruppsundervisning i användning av datorer och programvara vid de Dövblindas Verksamhetscenter i Tammerfors. Utbildningen är gratis.

IT-stödservice

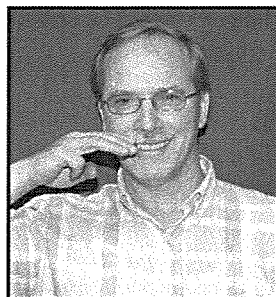

IT-ansvarige **Seppo Teros** verksamhetsplats är vid de Dövblindas Verksamhetscenter i Tammerfors. Seppos klienter är dövblinda som kommer från Tammerfors, Vasa, Björneborg, Uleåborg och Rovaniemi distriktsekreterarregioner. Till klientarbetet hör att installera och distribuera datorer för vuxna dövblinda, stödverksamhet och att göra reparationsbesök hos klienterna. Dessutom fungerar den IT-ansvarige som ansvarighetsperson och dragare av IT-verksamheten i Tammerfors.

IT-experten **Rauno Jäntti** arbetar på de Syn- och hörselskadades rehabiliteringscenter i Jyväskylä. Till Raunos klienter hör alla datoranvändande dövblinda unga (skolelever och studerande) samt dövblinda vuxna från Jyväskylä, Joensuu och Kuopio distriktsekreterarregioner. Till Raunos klientarbete bland unga och vuxna dövblinda hör kartläggning av apparaturbehovet, rekommendatio-

ner samt distribution av anläggningarna. Dessutom hör basundervisning och stödverksamhet till hans arbetsområde. Vid behov fungerar Rauno som IT-instruktör vid rehabiliteringskurser för ungdomar.

IT-expert **Mariano Mineo** arbetar vid Helsingfors centralkansli och har hand om de vuxna dator klienternas apparaturanskaffning, installationer samt distribution av apparatur. Dessutom ger han instruktioner kring användning av datorer, stödservice och gör servicebesök i hemmen. Han är verksam i Helsingfors, Åbo och Kouvola distriktsekreterarregioner samt i Jyväskylä distrikt i Tavastland.

Helsingfors centralkanslis andra IT-expert **Kalle Kiviniemi** ansvarar för föreningens AV-materialproduktion (filmning, videoinspelning, editering) samt för att all teknik fungerar i de olika verksamhetspunkterna. Vid behov assisterar Kalle dessutom Mariano bl.a. då det gäller servicebesök och stödverksamhet.

des redan i 15-årsåldern men det korrigerades med glasögon. Hörseln försvagades av maskinernas ständiga oväsen i metallverkstaden.” Först när jag gick i pension år 1965 blev öronskydd obligatoriska på bullersamma arbetsplatser,” minns Teuvo.

Det har inte blivit av att lära sig teckenspråket. “Jag har inte försökt, och jag skulle inte heller kunna se tecknen numera. Man borde teckna från hand till hand med händerna mot varandra,” säger Teuvo. Jag har klarat mig genom att man talar i hörapparaten.”

Teuvo är road av allt prat om den förestående 100-årsdagen. “Ett år till och en nolla mer. Talen blir bara mindre när en etta kommer framför,” skrattar han.

Men hur är det med hemligheten av ett långt liv?

“Inte är det någon större hemlighet, man finns bara till, med alla andra.”

Människan och arbetet

- föreningens IT-personal presenteras

Kirsti Tero

Finlands Dövblinda rf:s IT-grupp inledde den nuvarande verksamheten i början av år 2005 tack vare PAF:s A-understöd. Verksamhetens officiella namn är Kunskaps- och informationsteknologins stödservice. För närvarande består IT-gruppen av åtta personer.

Föreningens IT-service är riksomfattande och kan utnyttjas av såväl unga som vuxna dövblinda. Det finns ca 350 klienter som använder datorer.

I praktiken består IT-servicen i att man hjälper vid anskaffning av datorer och hjälpmedel, instruerar vid användningen av datorer samt ger service och uppdatering av program. Dessutom anordnas årligen smågruppsundervisning i användning av datorer och programvara vid de Dövblindas Verksamhetscenter i Tammerfors. Utbildningen är gratis.

IT-skolningsverksamhet

Från vänster: Merja Kovanen, Anne Metsäpuro, Soile Silvennoinen och Kirsti Tero.

IT-instruktör **Kirsti Tero** arbetar vid de Dövblindas Verksamhetscenter. Hon ansvarar för planeringen och genomförandet av de årliga veckolånga smågruppsskolningarna samt instruktionerna i hemmen.

IT-instruktör **Soile Silvennoinen** handleder huvudsakligen dator klienter som deltar i Verksamhetscentrets rehabiliteringsdagar. Soile fungerar som datorinstruktör under smågruppsskolningsveckorna.

IT-instruktör **Anne Metsäpuro** arbetar deltid i Verksamhetscentrets rehabiliteringsgrupp och ansvarar un-

der rehabiliteringsdagarna för instruktion av datoranvändning. Anne inledde sitt arbete vid Verksamhetscentralen i början av detta år i och med att **Seppo Haavisto** avgick.

Informationsinstruktör **Merja Kovanen** arbetar vid Verksamhetscentret och ansvarar för klientinformationen under rehabiliteringsperioden. Marja kartlägger bl.a. klienternas kommunikationsbehov och rekommenderar hur kommunikationsundervisningen bör arrangeras. Merja deltar i planeringen av de datorbaserade smågruppsskolningsveckorna och ansvarar för organisationen av tolkning.

Datorundervisning vid Verksamhetscentrets rehabiliteringsperioder

Anne Metsäpuro

Under rehabiliteringskurserna vid de Dövblindas Verksamhetscenter ger man individuell och personlig undervisning i användningen av datorer.

○ Kursdeltagarna kan delta i en eller två veckors individuella kurser vid verksamhetscentret och var och får sin personliga undervisningsplan. Under kursveckan kan man ta upp också andra saker än datorutbildning. Rehabiliteringsarbetsgruppen är ett mångprofessionellt team.

Under rehabiliteringskursen lär man sig använda sin dator så att man också kan använda den hemma.

○ Under kursveckan bekantar man sig med apparaturen och också med kringutrustning som kan vara till nytta för den dövblinda. Man kan få en betalningsförbindelse från FPA eller från bashälsovården. Dessutom finns det en möjlighet att anhålla om en individuell period från PAF som rehabilitering. I detta fall sänds kursansökan direkt till verksamhetscentret.

Under rehabiliteringskursen använder man sådana program som föl-

jer med datorn. Förutom datorns operativsystem har man installerat e-postprogram, Internetbläddrare, WordPad ordbehandlingsprogram, SCF:s WindowsLuetus samt hjälpmedelsprogram. De här är de huvudsakliga program man använder vid kursen. Dessutom är det möjligt att få undervisning enligt den individuella planen t.ex. i textbehandling och andra program. Rehabiliteringsteamet arbetar intensivt tillsammans med IT-instruktörerna.

Kursdatorerna och hemdatorerna har i allmänhet samma program installerade. Klienternas möjlighet att få hjälpmedelsprogram är till stor del beroende av centralsjukhusen. Man övar användningen av hjälpmedelsprogrammen så pass mycket under kurserna att klienterna kan använda apparaturen utan större problem. Det finns olika former av hjälpmedelsprogram, men de program som huvudsakligen används av dövblinda är Supernova skärmläsnings- och förstöringsprogram. Programmet har också stöd för punktskriftsläslist.

Vid tolkning bör den dövblinda få information via känselsinnet

Eila Särkimäki framme, Riitta Lahtinen assisterar. Bilden från seminariet "En fungerande tolkservice åt de dövblinda" den 22 november 2005.

Eila Särkimäki

Dövblindheten är individuell men alla dövblinda är tidvis antingen totalt döva och / eller gravt synskadade. Den dövblinda får delvis eller helt all information om omvärlden endast som känseltryck antingen genom att själv känna efter eller via känseltryck förmedlade av en annan person.

Tolken kan genom att förmedla sinnesintryck via olika känselupplevelser eller rörelser ge olika slag av information till den dövblinda. Tak-

tilt från hand till hand kan man förmedla språk, såväl teckenspråk som tecknat språk. Övriga metoder är att i tumvecket skriva fingeralfabetet, att skriva storstil i handflatan, på kroppen eller tillsammans på en yta samt övriga tecknade signaler med olika innebörd.

Känseln kompletterar också andra sinnesintryck. Den kan användas som stöd för andra metoder såsom tal, tecknande och beskrivningar.

Med hjälp av känselintryck kan man visa riktningar och olika platser. Att inleda kontakt med en dövblind sker också via beröring. Man kan t.ex. visa att man kommer fram till personen eller avlägsnar sig på detta sätt. När man instruerar en dövblind baserar sig detta till en stor del på information som sker via känselsinnet.

Vid en trygg ledsagning av den dövblinda från en plats till en annan får den dövblinde via känselsinnet den information som behövs för att han skall kunna gå säkert. Han avläser nödvändig information via ledsagarens hand- och kroppsrörelser såsom olika hinder, nivåförändringar, smala passager osv.

Förändring av kommunikationsmetoder under tolkningen

Olika orsaker kan medföra förändringar i kommunikationssituationen. Förändringar i ljusförhållandena och bullernivån är de vanligaste orsakerna till störningar. De flesta dövblinda lider av nattblindhet och bländning förorsakar problem. Hörselhjälpmedlen förhöjer bullernivån och orsakar därför problem.

I de föränderliga situationerna måste man ibland under en kortare eller längre tid ändra kommunikationsmetod eller ta andra metoder som stöd. Om den dövblinda av någon

anledning inte tillräckligt väl kan uppfatta tal eller läppläsning kan man utnyttja andra metoder som stöd. Man kan skriva ett viktigt ord med storstil, vid behov t.o.m. på kroppen.

För en obehindrad kommunikation krävs klarhet

För en obehindrad kommunikation krävs att tolken informerar, beskriver och tolkar eller upprepar klart och tydligt. Han anpassar olika metoder för olika tillfällen för att ge all den information om omgivningen och vad som sker där till den dövblinda. Delar av metoderna är haptiska som fås via känselsinnet och rörelsesinnet. Man bör också beakta ett inskränkt synfält och tecknens vidd då man tecknar tal eller teckenspråk. Vid taktiltecknandet bör man få med de gester, miner och kroppsrörelser som är en del av teckenspråket. Att tolka för en dövblind innebär holism. För att förmedla en mångsidig information krävs att man utnyttjar alla tillgängliga metoder.

Sammandrag av Eila Särkimäkis föredrag vid seminariet "En fungerande tolkservice åt de dövblinda" den 22 november 2005.

Finlands Dövblinda r.f:s nya publikationer

Lahtinen, Riitta 2005, Sosiaaliset pikaviestit (Sociala snabbtecken), Publikation A5/2005. ISSN 1456-8209. ISBN 952-9713-34-7.

Pris 20 EUR.

- I boken har man infört de 34 vanligaste sociala snabbtecknen som används bland finländska dövblinda och syn- hörselskadade. De sociala snabbtecknen är tecken som används som stöd både för tal och teckenspråk och som ger den typ av information som man inte kan se eller höra i olika situationer.

Kovanen, M. och Lahtinen, R. 2006. Kohdataan ja kommunikoidaan - tietoa taktiiliviittomisesta ja sen opettamisesta (Vi träffas och kommunicerar - information om taktilteckning och dess undervisning). Finlands dövblinda r.f. Publikation A5/2006. ISBN 952-9713-36-3.

Pris 25 EUR.

- Då såväl hörseln som synen försämras, betonas den information man erhåller via känselsinnet. Man kan förmedla språket från hand till hand d.v.s. taktilt. Att övergå till taktil kommunikation går inte i en handvändning – den måste övas in. Också lärarens uppgift är utmanande. I boken ger man för första gången en helhetsbild av de olika formerna av taktilt tecknande och övergången till taktil kommunikation.

FN och de handikappades människorättsavtal

Tuija Wetterstrand

I Förenta Nationerna (FN) förbereder man som bäst ett fördrag gällande de handikappades mänskliga rättigheter. Målsättningen är att det skall vara klart före slutet av år 2006. De förra förhandlingarna fördes i FN:s högkvarter i New York i augusti och de följande kommer upp i januari-februari.

Föredragsutkastet görs upp av AD HOC kommittén som fungerar just för detta ändamål. Finland deltar i handikappavtalet genom EU. EU-länderna intar en gemensam ställning. Också 53 internationella handikapporganisationer har fått fullmakt att delta i kommitténs verksamhet. De Döblindas Världsförbund (WFDB) är en av dessa organisationer.

Upprättande av ett människorättsfördrag för handikappade är en betydande process både internationellt och för de handikappades rättigheter. Den förbinder staterna, vilket gör processen svår.

Upplysningar om de handikappades människorättsfördrag samt både om FN och de handikappade återfinns under:

www.un.org/esa/socdev/enable/

FN:s första internationella handikappår 1981

FN:s internationella handikappdecennium 1983-1992

FN:s handikappår 2003

Distriktsekreterare informerar

Hej på er alla!

Vintern går mot vår och det är dags att putsa solglasögenen, kom ihåg att det är viktigt att skydda ögonen framför allt för vårsolen.

Usher kursen för teckenspråkiga Usher I håller vi 13-17.3.-06 i Oulainen, och eftersom jag är en av ledarna är jag i kursarbete den veckan.

Innan följande tidning utkommer hinner jag ta mina sista semesterdagar som hör till förra årets semester, de dagarna tar jag i samband med påsken vecka 15 och 16.

Njut av våren och tag dig ut i vårsolen om du har möjlighet!

Inga

Inga Lassfolk-Herler
Finlands Dövblinda rf / Distriktsekreterare
Vasaesplanaden 17 III vån
65100 VASA

KÄNSELSPRÖTET 32.årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövblinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Wetterstrand, tel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. (09) 54953522, email: tiedotus@kuurosokeat.fi.

Redaktionsråd: Riitta Ruissalo (ord.för), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Eija Metsämäki, Anu Mikkola, Raili Karisaari (sekr), Tuija Wetterstrand.

Årgång 25 eur Tidningen utkommer Finskspråkig Tuntosarvi 12 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och 6 gånger om året med svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövblinda rf, PB 40, 00030 Iiris. Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517, email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>